

RJEŠENJA I BODOVANJA ZADATAKA II. RAZREDA ZA DRŽAVNU RAZINU NATJECANJA IZ HRVATSKOGA JEZIKA, 2013./2014.

1. Podcrtaj sve riječi koje treba pisati velikim početnim slovom.

Humanist Antun Vrančić studirao je u Padovi, Beču i Krakovu. Nakon što je proveo dvadeset godina kao tajnik i diplomat na dvoru Ivana Zapolje, nastavio je svoju karijeru na dvoru Ferdinanda Prvoga Habsburškog. Kao kraljev izaslanik pregovarao je o miru sa sultanom Sulejmanom Veličanstvenim. Na brojnim putovanjima prikupljao je rimske natpise, a tijekom spomenute diplomatske misije u Otomanskom Carstvu zajedno s flamanskim diplomatom Busbeckom u Ankari je pronašao Augustov autobiografski spis poznat kao Spomenik iz Ankare koji se čuva u Državnom muzeju u Beču, a koji je važan za razumijevanje povijesti Rimskoga Carstva. Kao diplomat putovao je u Englesku u sklopu diplomatskoga poslanja na dvor kralja Henrika Osmoga. Dopisivao se i s Erazmom Roterdamskim. U Krakovu u Poljskoj objavio je dvije zbirke poezije na latinskom jeziku. Antun Vrančić obnašao je najviše crkvene i državničke dužnosti, najprije kao ostrogonski nadbiskup, a tijekom pontifikata pape Grgura proglašen je kardinalom. Ostavio je vrijedna svjedočenja napisana na latinskom jeziku o tragičnom životu u hrvatskim krajevima za vrijeme Turaka. Već kao mladić Vrančić je pisao o životu hrvatskoga bana Petra Berislavića, a autor je i nedovršenoga putopisa Putovanje iz Budima u Drinopolje.

5 bodova (1 pogreška 4 boda, 2 pogreške 3 boda, 3 pogreške 2 boda, 4 pogreške 1 bod, 5 pogrešaka 0 bodova)

2. Prepiši zadane rečenice poštujući pravila o rečeničnim znakovima.

- a) Zastao je, uzdahnuo, a onda prozbori: „Eh, Bože, kako je mladost bezbrižna.“
- b) „Jesi li mi ti to govorila?“ upita prva, a druga na to odvrati: „Zar si nešto pitala?“
- c) „Dijete! Dijete,“ reče starac, „donesi mi ključ od škrinje.“

Priznati i rješenje: „Dijete! Dijete,“ reče starac, „donesi mi ključ od škrinje!“

- **3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)**

3. Podcrtaj u sljedećim rečenicama one primjere koji su pravopisno točno napisani.

- a) Moram zatražiti ADSL priključak / ADSL-priključak / ADSL – priključak.
b) Pariz je *zapadno europska* / *zapadno-europska* / zapadnoeuropska metropola.

- 2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)

4. Napiši kojim vrstama riječi pripadaju riječi iz sljedeće rečenice.

Oglednu naokolo. A! Kako ciči, zemlja mu puca pod nogama. Oh, da je već krasno ljeto, lako tada.

RIJEČ	VRSTA RIJEČI	RIJEČ	VRSTA RIJEČI
oglednu	glagol	nogama	imenica
naokolo	prilog	oh	usklik/uzvik
a	usklik/uzvik	da	veznik
kako	prilog	je	glagol
ciči	glagol	već	prilog
zemlja	imenica	krasno	pridjev
mu	zamjenica	ljeto	imenica
puca	glagol	lako	prilog
pod	prijedlog	tada	prilog

- 2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)

5. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

- a) Podcrtaj predikate u sljedećim rečenicama.
b) Napiši kojoj vrsti zavisnosloženih rečenica pripadaju zavisne rečenice.

Pomislio sam da bi to možda mogla biti istina. vrsta rečenice: objektna

Pošto napiše pismo, otići će potražiti prijatelje. vrsta rečenice: vremenska

- 2 boda (točno podcrtani predikati 1 bod; točno određene vrste rečenica 1 bod)

6. Podcrtaj sve dvosložne riječi u sljedećemu tekstu.

Još uvijek nije znao što se iza brda valja. Mučio se, radio cijelu prošlu godinu, a sada je trebao potvrdu da će u srpnju započeti gradnja.

- 1 bod (1 pogreška 0 bodova)

7. Napiši koje su se sve glasovne promjene dogodile u podcrtanim riječima.

Piščev srčan preskok preko pedeset poslaganih daščica razgali publiku.

RIJEČ	GLASOVNE PROMJENE
piščev	nepostojano a, palatalizacija, jednačenje po mjestu tvorbe
srčan	palatalizacija
pedeset	jednačenje po zvučnosti, ispadanje (stapanje) suglasnika
daščica	palatalizacija, jednačenje po mjestu tvorbe

- **4 boda (za svaku riječ 1 bod)**

8. Upiši dijakritičke znakove gdje je potrebno (č ili ć).

Negdje u pličini pješčanoga spruda djevojčičini su stričevi povlačili konop kako bi konačno čamac dovukli do obale. Već ih je bolio svaki mišić dok su se stiščući šake praćakali u zamučenoj vodi. Sve bućka i klokoće, ćući oko njih Kad su uspjeli u svom naumu, skupili su triješće i takvi smoćeni i promrzli grijali su se uz vatru. Najmlađi počeo o ponoći dohvaćati rukavčiće starije braće.

- **3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)**

9. Upiši na crtu ije, je ili e.

Cijeli su dan vijećali o skorašnjem cjelodnevnom izletu i nisu mogli pronaći cjelovito rješjenje. Vrijeme im nije išlo na ruku, a vremena je bilo sve manje.

Vječnost, čitav vijek nije dovoljan da zacijele sve rane, a jedan cjelov može sve promijeniti.

Primijene li se rečene mjere, morat ćemo zamijeniti cijene

- **2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)**

10. Napiši oblikotvorne morfeme podcrtanih riječi i napiši sva gramatička značenja tih morfema.

Po dječakovu hodu vidi se da nosi velik teret na ramenima.

RIJEČ	OBLIKOTVORNI MORFEM	GRAMATIČKA ZNAČENJA
dječakovu	-u	neodređeni pridjev, lokativ, muški rod, jednina
hodu	-u	imenica, lokativ, muški rod, jednina
velik	-Ø	neodređeni pridjev, akuzativ, muški rod, jednina
ramenima	-ima	imenica, lokativ, srednji rod, množina

- **4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda, 3 pogreške 1 bod, 4 pogreške 0 bodova; priznati i rješenja bez crtica; priznati i ako nije naveden oblik pridjeva, dostatno je navesti da je riječ o pridjevu)**

11. Uspravnim crtama odvoji izgovorne cjeline.

|Vjetar je| njihao| travke|, |Nad nama| sjalo se| nebo|,
 |Bumbara| čuo se| glas|, |Pod nama| sunčo se| grad|.
 |Skakavci| skakahu| živo|: |Na livadi| onoj|, u travi|,
 |Bilo je| mnogo| nas|. |Tamo sam| bio| mlad|.

(Dobriša Cesarić *Ivan govori*)

- **2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova; priznati i ako crte nisu na početku i /ili kraju stihova)**

12. Rastavi riječi u tablici na morfeme.

isprekidan	is- -pre- -kid- -an- -Ø
promidžba	pro- -midž- -b- -a
uobličiti	u- -ob- -lič- -i- -ti

- **3 boda (za svaku riječ točno rastavljenu na morfeme 1 bod; priznati i rješenja bez crtica)**

13. Prepiši alomorfe korijenskih morfema iz svih riječi koje imaju zajednički korijenski morfem. Treba ispisati i one alomorfe koji se ponavljaju.

Zakonom su od najranijega djetinjstva djeci zajamčena sva dječja prava. Dijete ima pravo na ljubav, obitelj i sigurnost. Djetinji osmijeh najljepši je dar društvu koje o njemu brine.

alomorfi: djet-, djec-, -dječ-, dijet-, djet-

- **1 bod (1 pogreška 0 bodova; priznati i rješenja bez crtica)**

14. Podcrtaj sve sklonjive riječi ženskoga roda.

Šteta što su svi okrenuli leđa pa to nitko nije mogao vidjeti jer osmijeh je njezin bio pravi. Bio je više u njezinim očima nego na usnama; cijelo lice, čelo i obrazi sjali su iznutra i sve je izgledalo kao neko duboko razumijevanje i duboka ljubav.

- **2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)**

15. Podcrtaj sve imenice u množini u sljedećemu tekstu.

Sad se u njoj svijesti isticao pomalo dojam brzine kojom su jurila kola. Uočila je drveće i telegrafske stupove uz cestu, onda polje, brežuljke i razasute seljačke kuće te najzad daljine s gorjem i proplancima što prolaze sporije. Promatrala je šumu i ostavljale su je misli na kuću i obitelj.

- **2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)**

16. Sljedeće riječi napiši u zadanu obliku te označi naglaske i zanaglasne dužine.

a) kum (G jd.)	<u>kûma</u>
b) kuma (G mn.)	<u>kúmā</u>
c) pile (N jd.)	<u>pîle</u>
d) pila (G jd.)	<u>pîlē</u>

- **4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda, 3 pogreške 1 bod, 4 pogreške 0 bodova)**

17. Upiši kratice (N, G, D, A, V, L, I) iznad svih sklonjivih (deklinabilnih) riječi.

N N D N A

Sjajnooka boginja njemu Atena odgovori ovo:

V V V I V V

»Oče Kronide naš, nad vladarima vladaru prvi,

N N A

Ako su blaženi bozi odlučili sada, da u dom

A N N

U svoj se veće vrati Odisej umni, a onda

A N A A

Na Ogigiju mi skoroteču sad provodača

A

Hermiju pošljimo odmah.“

(Homer *Odiseja*)

- **4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda, 3 pogreške 1 bod, 4 pogreške 0 bodova)**

18. Napiši traženi oblik zadanih riječi u sljedećim rečenicama.

Bez pomoćnoga (*uže*, G jd.) **užeta** ne bi mogli hodati po (*dno*, L mn.) **dnima** brodova.

Nad uništenim (*sako*, I jd.) **sakoom** nagnu se (*Jakov*, posvojni pridjev, N jd.) **Jakovljeva** glava.

Da bi pomogli (*bogac*, D mn.) **bokcima**, na glavnom su trgu održali izložbu (*origami*, G mn.) **origamija**.

- **3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)**

19. Sljedeće riječi napiši u zadanu obliku i napiši do kojih je glasovnih promjena došlo.

RIJEČ	ZADANI OBLIK	GLASOVNE PROMJENE
utržak, G jd.	utrška	nepostojano a, jednačenje po zvučnosti
krivac, V jd.	krivče	nepostojano a, palatalizacija
zaselak, N mn.	zaseoci	nepostojano a, vokalizacija (vokalizirano l, zamjena l u o), sibilizacija

- **3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)**

20. Dopuni sljedeće rečenice točnim oblicima zadanih vlastitih imena.

Bez glumaca (*George Timothy Clooney*) **Georgea Timothyja Clooneyja** i (*Jonny Lee Miller*) **Jonnyja Leeja Millera** nema zanimljivih filmova.

Neki su pošli prema (*Donja Stubica*) **Donjoj Stubici**, a drugi prema (*Stari Mikanovci*) **Starim Mikanovcima**.

Poznata je preporodna djelatnost biskupa (*Juraj Dobrila*) **Jurja Dobrile**.

- **3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)**

21. Napiši u nominativu jednine u muškome rodu odnosne pridjeve izvedene od podcrtanih imenica iz sljedeće rečenice.

U Bilju pokraj Osijeka u rano proljeće budi se bilje, a najljepše je kad procvatu lipe.

IMENICA	PRIDJEV
Bilje	biljski
bilje	biljni
lipe	lipov

- **3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)**

22. Napiši u komparativu jednine muškoga roda sve pridjeve iz sljedećega teksta.

Na suhim granama blistalo inje poput alema, a svijetla mjesečina titrala po niskom snijegu kao da je bolna zemlja posuta biserom. Pomaman letio gorom i dolom čovuljak, satrven, odrpan, izmučen.

komparativi pridjeva: suši, svjetliji, niži, bolniji, pomamniji, satrveniji, odrpaniji, izmučeniji

- **2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)**

23. Napiši u nominativu jednine muškoga roda sve pridjevne zamjenice iz sljedećega teksta.

Na vješalima. Suha kao prut.

Ja vidjeh negdje ladanjski taj skut,

Na uzničkom zidu. Zidu srama.

Jer takvo lice ima moja mama,

Pod njome crna zločinačka jama,

A slične oči neka krasna dama:

Ubistva mjesto, tamno kao blud.

Na lijepo mjesto zaveo me put!

(Antun Gustav Matoš 1909.)

zamjenice: taj, takav, moj, neki

- 2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)

24. Razvrstaj u tablicu sve zamjenice iz sljedećega teksta. Zamjenicu ispisati svaki put kada se u tekstu pojavi bez obzira na to što je u morfološki istome obliku.

Mene nije nikad neko groblje tako kosnulo kao takova šumska sječina s porušenim i osakaćenim stablima, pod kojima sam ja još pred mjesec dana hodao i lovio, od kiše se zaklanjao. A sada! Iverje, granje, trupci, klade — jedno preko drugoga, kao izmrcvareno tijelo! Stotine nekih novih radnika lupa i udara tuda sjekirom, stotine kola protiskava se između granja i panjeva, tovarići glatko i ravno istesanu dužicu, da je voze na Savu. Tebe duša zazebe kad vidiš taj naš prazni, kao preko noći isječeni šumski prostor; kamo li će onoliko hrašće! I sada pri iščeznuću svojemu ostavlja šuma rek bi baštinu onima koji su nju odgajali i čuvali. Ne možeš izbrojiti tvorničare koji traže hrastovo drvo! Traži ga mornar, da osnaži sebe, da jakošću svojom odolijeva strašnoj morskoj buri; traži ga svaki građanin, da njime kuću digne, jer je pod njim najsigurniji; traži ga vinogradar, da spravi u nj jedan od najplemenitijih darova Božjih, rujno vino.

(Josip Kozarac *Slavonska šuma*)

OSOBNE ZAMJENICE	mene, ja, je, tebe, nju, ga, ga, njime, njim, ga, nj
POVRATNE ZAMJENICE	(se), (se), sebe
POSVOJNE ZAMJENICE	naš
POVRATNO-POSVOJNE	svojemu, svojom
POKAZNE ZAMJENICE	takova, taj, onoliko, onima
ODNOSNE ZAMJENICE	kojima, koji, koji
NEODREĐENE ZAMJENICE	neko, nekih, svaki

- 4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda, 3 pogreške 1 bod, 4 pogreške 0 bodova)

25. Napiši riječi u zagradama u odgovarajućem obliku.

Između (*oni tri*) **onih triju** mladića razvila se rasprava o (*dva ulaz*) **dvama ulazima** koji vode pred lice pravde.

U rukama je nosio (*petnaest*, brojevni prilog) **petnaestak** knjiga, poklon namijenjen (*dva kuća*) **dvjema kućama**.

- 2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)

26. Prepiši sljedeće rečenice tako da podcrtanim glagolima promijeniš vid.

Svijeća je sagorjela, a posjeti su se prorijedili.

Svijeća je sagorijevala, a posjeti su se prorjeđivali.

Nemoj nasjesti pričama da je samo došao u posjete.

Nemoj nasjedati pričama da je samo dolazio u posjete.

Nekome treba kazati sve naše muke da nas mržnja ne bi okovala.

Nekome treba kazivati sve naše muke da nas mržnja ne bi okivala.

- 3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)

27. Napiši glagolske priloge zadanih glagola.

a) pãsti	<u>pavši</u>
b) pãsti	<u>pasući</u>
c) slãgati	<u>slažući</u>
d) slãgati	<u>slagavši</u>

- 4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda, 3 pogreške 1 bod, 4 pogreške 0 bodova)

28. Razvrstaj u tablicu sve glagolske oblike iz teksta.

Do koljena grezao u snijegu, s ruku tekla krv, jedva je disao. Letio uzbrdo hvatajući se za bodljivo granje, kao jež savio se i spustio nizbrdo ne mareći kad bi lupio glavom o panj. Bježeći bijaše izgubio plašt i kapu, ali bježaše kao da ga zli dusi tjerahu. Čovjek je letio dalje, vidjelo se da radi prevaliti goru. Kad bude došao u prodol, odmorit će se. Uzdahnu kao da želi poimati sapu koje mu je putem nestalo bilo. Skinuv s vrata maramu, omata glavu, huknu u ozeble ruke, uze staklenicu, gucne i uzdahne: „Živjeli!“ Bilo mu lakše. Ali čuj! Ta živa krv bi se oledila. Na vrhu što ga je prevalio bio krši se granje, puca snijeg. To su oni. Jesu. Bježi, jadniče! Zadrhta čovuljak! Bijesne oči bile bi pokosile čovjeka. Kad bi bar bilo mećave, oblaka.

(August Šenoa *Zlatarovo zlato*)

infinitiv	prevaliti, poimati
prezent	radi, želi, omata, gucne, uzdahne, krši (se), puca, su, jesu
perfekt	grezao, tekla, je disao, letio, savio (se), spustio, je letio, vidjelo se, bilo
aorist	uzdahnu, huknu, uze, zadrhta
imperfekt	bježaše, tjerahu
pluskvamperfekt	bijaše izgubio, je ponestalo bilo, je prevalio bio
futur I.	odmorit će (se)
futur II.	bude došao
kondicional I.	bi lupio, bi (se) oledila, bi bilo
kondicional II.	bi bile pokosile
imperativ	čuj, bježi
optativ	živjeli
glagolski prilog sadašnji	hvatajući (se), (ne) mareći, bježeći
glagolski prilog prošli	skinuv

- **6 bodova (1 pogreška 5 bodova, 2 pogreške 4 boda, 3 pogreške 3 boda, 4 pogreške 2 boda, 5 pogrešaka 1 bod, 6 pogrešaka 0 bodova)**

29. Napiši zadane oblike ponuđenih glagola.

Dode iznenada pa (*kljuvati*, imperativ, 2. l. jd.) **kljuj** po srcu.

Iz šumskoga izvora (*crpiti*, imperfekt, 1. l. mn.) **crpljasmo** vodu.

Muče se da (*zaspati*, prezent, 3. l. mn.) **zaspe**.

Mučim se da (*zasuti*, prezent, 1. l. jd.) **zaspem**.

Potrude se da zajedno (*uprijeti*, prezent, 3. l. mn.) **upru**.

Ovan (*bosti*, imperfekt 3. l. jd.) **bodijaše** rogovima ogradu.

- **3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)**

30. Podcrtaj u tekstu sve priloge.

U cijelom svijetu djeca na ulicama prodaju kojekakve sitnice ili **brižno** peru podove čajana. Ali to su **samo** najvidljiviji oblici bezobzirna izrabljivanja malih radnika. Današnje izvješće Međunarodne organizacije rada navodi da **oko** 60 **posto** djece **nezamijećeno** radi u poljoprivrednom sektoru, **često** za mizernu ili ni za kakvu plaću. A izoliranost onih koji rade unutar zidova vlastita doma može **dodatno** povećati mogućnost izrabljivanja.

- **2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)**

31. Uvrsti ponuđene riječi u sljedeći tekst.

Evo, ispričat ću što mi se dogodilo. Vi, **naravno**, **ne** morate u to povjerovati. Sad, kako **god**. Dogodilo se **baš** pred mojom kućom, **čak** je i mene iznenadio dolazak neznanca. Upita imam **li** dovoljno lijepih uspomena. To je **doista** bilo neobično, **zar** ne?!

- **1 bod (1 pogreška 0 bodova)**

32. Razvrstaj u tablicu sve prijedloge iz teksta prema tome uz koje se padeže nalaze. Potrebno je prepisati i one prijedloge koji se ponavljaju.

Unatoč svemu druge su njega brige trle. Svatovsko je bilo vrijeme i uskoro je trebala biti svadba kod Žugečića, u bogatoj kući na Žugečić-brdu usuprot sirotinjskim kućercima. Njega, Marka Labudana, pozvali su za zastavnika. Poznato je bilo da u trima župama ni izbliza nije bilo takvog barjaktara kakav je bio Marko Labudan. Bio je on čovjek od oka, a kad je progutao koju litru, ni vrag ga ne bi nadvikao. Pun šala i vragolija koje je pokupio po svijetu, on je izazivao udivljenje u ženskoga i muškog. Pa kad se još uzme u obzir njegov lugarski rang, njegov šešir s perjanicom, pa puška, onda je jasno što je to značilo za svatove, i ponad svega za mladence, imati Marka Labudana kao barjaktara. Da ih on predvodi, da on pred svatovima poigrava, da on sred njih juška i vrišti, kako to samo on zna!

(Slavko Kolar *Breza*)

UZ GENITIV	kod, od, u, ponad, sred
UZ DATIV	unatoč, usuprot
UZ AKUZATIV	za, u, za, za
UZ LOKATIV	u, na, u, po
UZ INSTRUMENTAL	s, pred

- **4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda, 3 pogreške 1 bod, 4 pogreške 0 bodova)**

33. Napiši imena i prezimena autora sljedećih gramatika.

Nova slavonska i nimačka gramatika

Matija Antun Relković

Osnove ilirskoga jezika u dvije knjige

Bartol Kašić

Svašta po malo ili kratko složenje imena i riči u ilirski i njemački jezik **Blaž Tadijanović**

- **2 boda (1 pogreška 1 bod, 2 pogreške 0 bodova)**

34. Dopuni sljedeće tvrdnje.

Krajem šesnaestoga stoljeća Šibenčanin **Faust Vrančić** izdaje petojezični rječnik u kojem se hrvatski jezik naziva **dalmatinskim**. U istom stoljeću (1574.) tiskana je i prva kajkavska knjiga **Decretum** autora **Ivana Pergošića**. Četiri godine poslije tiskana je u Ljubljani *Kronika* čiji je autor **Antun Vramec**.

- **3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod, 3 pogreške 0 bodova)**

35. Napiši u tablicu vrste podcrtanih riječi te rod, broj i padež u kojemu se nalaze.

	RIJEČ	VRSTA RIJEČI	ROD	BROJ	PADEŽ
Čez <u>šumo</u> vodi mali pot, Od <u>lada</u> plav, od sonca <u>žot</u> .	šumo	imenica	ženski rod	jednina	akuzativ
V njemu trag je zajcov, <u>srn</u> , I zarez kola, glibok, črn.	lada	imenica	muški rod	jednina	genitiv
	žot	pridjev	muški rod	jednina	nominativ
	srn	imenica	ženski rod	množina	genitiv

- **4 boda (za svaku točno određenu riječ 1 bod)**